Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

19 päivänä syyskuuta 2013 *

Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue — Laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttaminen — Direktiivi 2008/115/EY — 11 artiklan 2 kohta — Palauttamispäätös, johon on liitetty maahantulokielto — Maahantulokiellon enimmäiskesto on lähtökohtaisesti viisi vuotta — Kansallinen säännöstö, jonka mukaan maahantulokiellon kestoa ei rajoiteta, jos rajoitusta ei ole haettu — 2 artiklan 2 kohdan b alakohta — Kolmansien maiden kansalaiset, jotka on rikosoikeudellisena seuraamuksena tai rikosoikeudellisen seuraamuksen johdosta määrätty palautettavaksi — Direktiivin soveltamatta jättäminen

Asiassa C-297/12,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Amtsgericht Laufen (Saksa) on esittänyt 13.6.2012 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 18.6.2012, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasioissa, joissa vastaajina ovat

Gjoko Filev ja

Adnan Osmani,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen sekä tuomarit J. Malenovský, U. Lõhmus (esittelevä tuomari), M. Safjan ja A. Prechal,

julkisasiamies: N. Jääskinen,

kirjaaja: hallintovirkamies A. Impellizzeri,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 20.3.2013 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja N. Graf Vitzthum,

— Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek ja J. Vláčil,

— Euroopan komissio, asiamiehinään M. Condou-Durande ja V. Kreuschitz,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi 16.12.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/115/EY (EUVL L 348, s. 98) ja erityisesti sen 11 artiklan 2 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty rikosasioissa, jotka on pantu vireille entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian kansalaista Gjoko Fileviä ja Serbian tasavallan kansalaista Adnan Osmania vastaan, koska he ovat tulleet Saksan alueelle yli viisi vuotta sen jälkeen, kun heidät oli karkotettu Saksasta, vastoin heihin kohdistettuihin karkotuspäätöksiin liitettyjä maahantulokieltoja, joiden kestoa ei ollut rajoitettu.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 2008/115 johdanto-osan 4, 5 ja 14 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(4) On tarpeen sopia selkeistä, avoimista ja oikeudenmukaisista säännöistä, joilla luodaan tehokas palauttamispolitiikka välttämättömänä osana hallittua maahanmuuttopolitiikkaa.

(5) Tässä direktiivissä olisi vahvistettava horisontaaliset säännöt, joita sovelletaan kaikkiin kolmansien maiden kansalaisiin, jotka eivät täytä tai eivät enää täytä jäsenvaltioon saapumisen taikka jäsenvaltiossa oleskelun tai asumisen edellytyksiä.

– –

(14) Kansallisten palauttamistoimien vaikutuksille olisi annettava eurooppalainen ulottuvuus ottamalla käyttöön maahantulokielto, jolla kielletään saapuminen kaikkien jäsenvaltioiden alueelle ja oleskelu siellä. Maahantulokiellon pituutta määritettäessä olisi otettava asianmukaisesti huomioon kaikki yksittäisen tapauksen erityispiirteet, eikä se saisi pääsääntöisesti ylittää viittä vuotta. – –”

4 Saman direktiivin 2 artiklan, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat päättää, että ne eivät sovella tätä direktiiviä kolmansien maiden kansalaisiin,

– –

b) jotka on rikosoikeudellisena seuraamuksena tai rikosoikeudellisen seuraamuksen johdosta määrätty palautettavaksi kansallisen lainsäädännön mukaisesti tai jotka ovat luovuttamismenettelyn kohteena.”

5 Direktiivin 3 artiklan 6 alakohdan mukaan ”maahantulokiellon” käsitteellä tarkoitetaan ”hallinnollista tai oikeudellista päätöstä tai muuta toimenpidettä, jolla kielletään määrätyksi ajaksi tulo jäsenvaltioiden alueelle ja siellä oleskelu ja joka liittyy palauttamispäätökseen”.

6 Direktiivin 2008/115 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Palauttamispäätöksessä on määrättävä vapaaehtoista paluuta varten asianmukaisesta ajasta, jonka pituus on seitsemästä päivästä kolmeenkymmeneen päivään, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 2 ja 4 kohdassa tarkoitettujen poikkeusten soveltamista. Jäsenvaltiot voivat säätää kansallisessa

lainsäädännössään, että tällainen aika myönnetään vain asianomaisen kolmannen maan kansalaisen hakemuksesta. Tässä tapauksessa jäsenvaltioiden on ilmoitettava asianomaiselle kolmannen maan kansalaiselle mahdollisuudesta tehdä tällainen hakemus.”

7 Direktiivin 11 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Palauttamispäätöksiin on liitettävä maahantulokielto,

a) jos vapaaehtoista paluuta varten ei ole myönnetty aikaa; tai

b) jos paluuvelvoitetta ei ole noudatettu.

Muissa tapauksissa palauttamispäätöksiin voidaan liittää maahantulokielto.

2. Maahantulokiellon kestoa määritettäessä on otettava asianmukaisesti huomioon kaikki yksittäistapauksen erityispiirteet, eikä kielto saa lähtökohtaisesti olla voimassa viittä vuotta pidempään. Se voi kuitenkin olla pidempi kuin viisi vuotta, jos asianomainen kolmannen maan kansalainen on vakava uhka yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai valtion turvallisuudelle.”

Saksan oikeus

8 Ulkomaalaisten oleskelusta, työskentelystä ja kotouttamisesta liittotasavallan alueella annettu laki (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet), sellaisena kuin se on julkaistuna 25.2.2008 (BGBl. 2008 I, s. 162; jäljempänä Aufenthaltsgesetz), sellaisena kuin se on muutettuna Euroopan unionin oleskeluoikeusdirektiivien täytäntöönpanosta ja kansallisten oikeussäännösten mukauttamisesta unionin viisumisäännöstöön 22.11.2011 annetulla lailla (Gesetz zur Umsetzung aufenthaltsrechtlicher Richtlinien der Europäischen Union und zur Anpassung nationaler Rechtsvorschriften an den EU-Visakodex; BGBl. 2011 I, s. 2258; jäljempänä 22.11.2011 annettu laki), sisältää 11 §:n, jonka 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Ulkomaalainen, joka on karkotettu, palautettu tai poistettu maasta, ei saa palata liittotasavallan alueelle eikä oleskella siellä. Hänelle ei myönnetä oleskelulupaa, vaikka hänellä tässä laissa säädettyjen edellytysten mukaisesti olisi siihen muuten oikeus. Edellä ensimmäisessä ja toisessa virkkeessä säädettyjen vaikutusten kestoa rajoitetaan hakemuksesta. Kestoa rajoitetaan ottamalla huomioon yksittäistapauksen erityispiirteet, ja se saa olla viittä vuotta pidempi vain, jos ulkomaalainen on karkotettu rikosoikeudellisen tuomion perusteella tai jos hän on vakava uhka yleiselle turvallisuudelle tai järjestykselle. Kestoa määritettäessä otetaan huomioon, onko ulkomaalainen poistunut maasta määräajassa ja vapaaehtoisesti. Aika alkaa maasta poistumisesta. Kestoa ei rajoiteta, kun ulkomaalainen on poistettu liittotasavallan alueelta rauhaa vastaan tehdyn rikoksen, sotarikoksen tai ihmisyyttä vastaan tehdyn rikoksen vuoksi tai 58 a §:n mukaisen maastapoistamismääräyksen perusteella. Osavaltion ylin viranomainen voi myöntää yksittäistapauksessa poikkeuksia seitsemännestä virkkeestä.”

9 Aufenthaltsgesetzin 14 §:n 1 momentissa säädetään, että ulkomaalaisen tulo Saksan alueelle on laiton muun muassa, jos hän ei saa tämän lain 11 §:n 1 momentin mukaan saapua sinne, ellei hänellä ole saman pykälän 2 momentin mukaista maahantulolupaa.

10 Aufenthaltsgesetzin 95 §:n, jonka otsikko on ”Rikossäännökset”, 2 momentin 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Henkilö on tuomittava vapausrangaistukseen enintään kolmeksi vuodeksi tai sakkoon, jos hän

1. a) saapuu liittotasavallan alueelle tai

b) oleskelee siellä

11 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen vastaisesti.”

11 Rikosprosessilain 456a §:ssä säädetään seuraavaa:

”1) Täytäntöönpanoviranomainen voi luopua vapausrangaistuksen, muuntorangaistuksen tai turvaamistoimen täytäntöönpanosta, kun tuomittu luovutetaan toisen teon vuoksi ulkomaan hallitukselle tai siirretään kansainväliseen rikostuomioistuimeen tai kun hänet karkotetaan tämän liittovaltion lain soveltamisalueelta.

2) Jos luovutettu, siirretty tai karkotettu henkilö palaa takaisin, täytäntöönpanoon voidaan ryhtyä.

_ _”

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

Gjoko Fileviä koskevat tosiseikat

12 Gjoko Filevin turvapaikkahakemusta koskeneen menettelyn päätyttyä Bundesamt für die Anerkennung ausländischer Flüchtlinge (ulkomaalaisten tunnustamisesta pakolaisiksi vastaava liittovaltion virasto) määräsi 29.10.1992 tekemällään päätöksellä Filevin poistumaan Saksan alueelta. Vuosina 1993 ja 1994 hänet poistettiin maasta entiseen Jugoslavian tasavaltaan Makedoniaan; poistamispäätösten vaikutuksia ei ajallisesti rajoitettu.

13 Filev tuli 28.4.2012 uudelleen Saksan alueelle ja joutui siellä poliisin tarkastamaksi. Tarkastuksessa ilmeni, että hänestä oli tehty karkotuspäätös vuonna 1992. Tarkastuksen seurauksena häntä vastaan pantiin vireille rikosoikeudellinen menettely ja hänet asetettiin tutkintavankeuteen.

14 Ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa 3.5.2012 pidetyssä istunnossa syyttäjä vaati Filevin tuomitsemista 60:een 15 euron päiväsakkoon yksin teoin tehdystä Aufenthaltsgesetzin 95 §:n 2 momentin 1 kohdan a ja b alakohdan rikkomisesta, koska hän oli tullut laittomasti Saksaan ja oleskellut siellä laittomasti.

Adnan Osmania koskevat tosiseikat

15 Stuttgartin kaupunki (Saksa) teki 19.11.1999 Adnan Osmanista karkotuspäätöksen soveltamalla tuolloin voimassa olleen ulkomaalaislain (Ausländergesetz) säännöksiä, joiden mukaan huumausainelain rikkomisesta määrätään seuraamuksena karkotus. Karkotuspäätöksen vaikutuksia ei ajallisesti rajoitettu.

16 Osmani tuomittiin 10.6.2003 uudelleen laittomasta huumausainekaupasta kahdessa tapauksessa yhteensä kahden vuoden kahdeksan kuukauden vapausrangaistukseen. Hänen suoritettuaan osan tästä rangaistuksesta hänet vapautettiin 30.6.2004 ja poistettiin maasta päätöksellä, jonka vaikutuksia ei ajallisesti rajoitettu. Rikosprosessilain 456a §:n mukaisesti Stuttgartin syyttäjäviranomainen määräsi, että vapausrangaistuksen jäljellä olleet 474 päivää pantaisiin täytäntöön, jos Osmani palaisi Saksan alueelle.

17 Osmani palasi 29.4.2012 Saksan alueelle ja joutui poliisin tarkastamaksi, jolloin ilmeni, että hänestä oli tehty karkotuspäätös. Häntä vastaan pantiin silloin vireille rikosoikeudellinen menettely. Ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa 3.5.2012 pidetyssä istunnossa syyttäjä vaati Osmanin tuomitsemista kolmen kuukauden ehdolliseen vapausrangaistukseen Aufenthaltsgesetzin 95 §:n 2 momentin 1 kohdan a ja b alakohdan rikkomisesta.

18 Ennakkoratkaisupyynnön esittämishetkellä Osmani suoritti jäljellä ollutta vapausrangaistusta, johon hänet oli tuomittu vuonna 2003.

Ennakkoratkaisukysymykset kummassakin asiassa

19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on direktiivin 2008/115 11 artiklan 2 kohdan ja sen johdanto-osan neljännen ja viidennen perustelukappaleen kannalta epävarma siitä, onko Aufenthaltsgesetzin 11 §:n 1 momenttia ja 95 §:n 2 momentin 1 kohdan a ja b alakohtaa mahdollista soveltaa sen käsiteltävinä olevissa asioissa.

20 Se muistuttaa tässä yhteydessä, että direktiivin 2008/115 11 artiklan 2 kohdan mukaan maahantulokiellon kesto ei lähtökohtaisesti saa ylittää 5:tä vuotta. Tällä säännöksellä oli Saksassa välitön oikeusvaikutus päivämäärän 24.12.2010, joka oli direktiivin 20 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa direktiivin täytäntöönpanolle säädetyn määräajan päättymispäivä, ja päivämäärän 26.11.2011, joka oli direktiivin täytäntöönpanosta 22.11.2011 annetun lain voimaantulopäivä, välisenä aikana, joten yli viisi vuotta ennen ensin mainittua päivämäärää tehdyt karkotus- tai maastapoistamispäätökset eivät enää voi olla perustana Aufenthaltsgesetzin 95 §:ään perustuvalle rikostuomiolle. Kyseinen tuomioistuin toteaa lisäksi, että mainitun lain, sellaisena kuin se on muutettuna 22.11.2011 annetulla lailla, 11 §:n 1 momentissa ei rajoiteta tällaisten toimenpiteiden ajallisia vaikutuksia vaan siinä mahdollistetaan ainoastaan se, että asianomainen tekee rajoittamista koskevan hakemuksen.

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää yhtäältä, ettei Filev näytä olevan direktiivin 2008/115 11 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitetulla tavalla vakava uhka yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai valtion turvallisuudelle. Toisaalta hän ei ole hakenut itseensä kohdistettujen karkotus- ja maastapoistamistoimien ajallista rajoittamista, minkä seurauksena niiden vaikutukset ovat jatkuneet lähes 20 vuotta.

22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa Osmanista yhtäältä, että Aufenthaltsgesetzin 95 §:n 2 momentin nojalla Osmaniin voidaan kohdistaa seuraamuksia hänen tulostaan Saksan alueelle sen jälkeen, kun hänet oli karkotettu vuonna 1999 ja/tai poistettu sieltä vuonna 2004, ja toisaalta, että direktiivin 2008/115 2 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla jäsenvaltiot voivat päättää jättää soveltamatta tätä direktiiviä silloin, kun henkilön palauttamisesta on määrätty rikosoikeudellisena seuraamuksena tai tällaisen seuraamuksen johdosta. Sama tuomioistuin toteaa kuitenkin, ettei Saksan oikeudessa annettu mitään tähän viimeksi mainittuun säännökseen perustuvaa poikkeusta ajanjaksona, jona kyseisellä direktiivillä oli välitön oikeusvaikutus Saksassa, vaan tällaisesta poikkeuksesta säädettiin Aufenthaltsgesetzin 11 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on muutettuna 22.11.2011 annetulla lailla.

23 Tässä tilanteessa Amtsgericht Laufen on päättänyt lykätä asioiden käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset, joista kolme ensimmäistä koskee kumpaakin pääasiaa ja neljäs on esitetty vain Osmania koskevassa asiassa:

”1) Onko direktiivin [2008/115] 11 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, etteivät jäsenvaltiot saa liittää rangaistuksia hallinto-oikeudellisiin karkotuksiin tai maastapoistamisiin, kun karkotus/maastapoistaminen on toteutettu maahan palaamisen tapauksessa yli viittä vuotta aiemmin?

2) Onko direktiivin [2008/115] 11 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, ettei Saksan liittotasavalta saa liittää rangaistuksia hallinto-oikeudellisiin karkotuksiin/maastapoistamisiin, jotka oli toteutettu yli viisi vuotta ennen [22.11.2011 annetun lain] voimaantuloa?

3) Onko sellainen kansallinen säännöstö, jossa säädetään, että karkotusten/maastapoistamisten vaikutuksia ei lähtökohtaisesti rajoiteta ajallisesti, ellei asianomainen hae ajallista rajoittamista, unionin oikeuden mukainen direktiivin [2008/115] 11 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla? Vastaako tällainen säännös direktiivin johdanto-osan neljännessä perustelukappaleessa tarkoitettua hallittua maahanmuuttopolitiikkaa, joka luodaan selkeillä, avoimilla ja oikeudenmukaisilla säännöillä?

[4)] Onko direktiiviä [2008/115] tulkittava siten, etteivät jäsenvaltiot saa ottaa karkotuksia/maastapoistamisia, jotka oli sinä aikana, jona direktiiviä ei ollut pantu täytäntöön, toteutettu vähintään viisi vuotta aiemmin, myöhemmin uudestaan rikosoikeudellisen rangaistuksen perusteeksi, kun karkotus/maastapoistaminen perustui rikosoikeudelliseen tuomioon[?]”

24 Nimetty jaosto tutki ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyynnöstä tarpeen käsitellä nyt kyseessä oleva asia unionin tuomioistuimen työjärjestyksen, sellaisena kuin sitä oli sovellettava kyseisen pyynnön esittämispäivänä, 104 b artiklan 1 kohdassa tarkoitetussa kiireellisessä menettelyssä. Mainittu jaosto päätti julkisasiamiestä kuultuaan olla hyväksymättä kyseistä pyyntöä.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Kolmas kysymys

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään, joka on tutkittava ensiksi, pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 2008/115 11 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä Aufenthaltsgesetzin 11 §:n 1 momentin kaltaiselle kansalliselle säännökselle, jonka mukaan maahantulokiellon kestoa voidaan rajoittaa vain asianomaisen kolmannen maan kansalaisen tällaista rajoittamista koskevasta hakemuksesta.

26 Direktiivin 2008/115 11 artiklan 2 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaan maahantulokiellon kestoa määritettäessä on otettava asianmukaisesti huomioon kaikki yksittäistapauksen erityispiirteet, eikä kielto saa lähtökohtaisesti olla voimassa viittä vuotta pidempään.

27 On todettava, että sanamuodosta ”maahantulokiellon kestoa määritettäessä” ilmenee selvästi, että jäsenvaltioilla on velvollisuus rajoittaa ajallisesti kunkin maahantulokiellon vaikutusten kesto lähtökohtaisesti enintään viiteen vuoteen riippumatta siitä, onko asianomainen kolmannen maan kansalainen hakenut tällaista rajoittamista.

28 Tällainen tulkinta ilmenee myös direktiivin 2008/115 johdanto-osan 14 perustelukappaleen toisesta virkkeestä, jossa siinäkin todetaan, että maahantulokiellon pituutta määritettäessä olisi otettava asianmukaisesti huomioon kaikki yksittäisen tapauksen erityispiirteet, eikä se saisi pääsääntöisesti ylittää viittä vuotta.

29 Lisäksi tulkinta saa tukea ensinnäkin kyseisen direktiivin 3 artiklan 6 alakohtaan sisältyvästä maahantulokiellon käsitteen määritelmästä, jonka mukaan maahantulokiellolla tarkoitetaan muun muassa päätöstä, jolla kielletään ”määrätyksi ajaksi” tulo jäsenvaltioiden alueelle ja siellä oleskelu.

30 Toiseksi siltä osin kuin kyse on palauttamispäätöksen yhteydessä asetettavasta vapaaehtoisen paluun ajasta direktiivin 2008/115 7 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat säätää kansallisessa lainsäädännössään, että tällainen aika myönnetään vain asianomaisen

kolmannen maan kansalaisen hakemuksesta. Tällainen sanamuoto antaa ymmärtää, että jos unionin lainsäätäjän tarkoituksena olisi ollut säätää tällaisesta jäsenvaltioiden mahdollisuudesta maahantulokiellon keston rajoittamisen osalta, se olisi säätänyt siitä nimenomaisesti direktiivin 11 artiklan 2 kohdassa.

31 Toisin kuin Saksan hallitus väittää unionin tuomioistuimelle esittämissään huomautuksissa se, että kansallisen oikeuden mukaan maahantulokiellon kestoa voidaan näin rajoittaa vain asianomaisen kolmannen maan kansalaisen hakemuksesta, ei riitä direktiivin 2008/115 11 artiklan 2 kohdan tavoitteen saavuttamiseen.

32 Tässä tavoitteessa nimittäin on kyse erityisesti sen varmistamisesta, ettei maahantulokiellon kesto ylitä 5:tä vuotta, paitsi jos kyseessä oleva henkilö on vakava uhka yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai valtion turvallisuudelle.

33 Vaikka kansallisessa oikeudessa säädettäisiinkin, kuten Saksan hallitus väittää kansallisesta säännöstöstään, että asianomaiselle kolmannen maan kansalaiselle on ilmoitettava mahdollisuudesta hakea hänelle määrätyn maahantulokiellon keston rajoittamista ja että toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on aina noudatettava tällaista ilmoittamisvelvollisuutta, ei ole kuitenkaan varmaa, että kyseinen kansalainen todella tekee mainitun hakemuksen. Jos hän ei sellaista tee, direktiivin 2008/115 11 artiklan 2 kohdan tavoitteen ei voida katsoa täyttyneen.

34 Kolmanteen kysymykseen on vastattava edellä esitetyn perusteella, että direktiivin 2008/115 11 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä Aufenthaltsgesetzin 11 §:n 1 momentin kaltaiselle kansalliselle säännökselle, jonka mukaan maahantulokiellon kestoa voidaan rajoittaa vain asianomaisen kolmannen maan kansalaisen tällaista rajoittamista koskevasta hakemuksesta.

Ensimmäinen ja toinen kysymys

35 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään, jotka on tutkittava yhdessä, pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 2008/115 11 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä sille, että jäsenvaltion alueelle tuloa ja siellä oleskelua koskevan kiellon, joka on määrätty yli viisi vuotta ennen asianomaisen kolmannen maan kansalaisen kyseiselle alueelle paluun päivää tai mainitun direktiivin täytäntöönpanosta annetun kansallisen säännöstön voimaantulopäivää, rikkominen johtaa rikosoikeudelliseen seuraamukseen.

36 Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin on jo todennut, että siitä huolimatta, ettei EY 63 artiklan ensimmäisen kohdan 3 alakohdan b alakohdassa, joka on otettu SEUT 79 artiklan 2 kohdan c alakohtaan, eikä direktiivissä 2008/115, joka on annettu muun muassa näistä kahdesta määräyksestä ensin mainitun nojalla, suljeta pois jäsenvaltioiden rikosoikeudellista toimivaltaa laitonta maahanmuuttoa ja laitonta oleskelua koskevissa kysymyksissä, jäsenvaltioiden on järjestettävä näitä kysymyksiä koskeva lainsäädäntönsä niin, että unionin oikeuden noudattaminen voidaan taata. Jäsenvaltiot eivät varsinkaan voi soveltaa rikosoikeudellista lainsäädäntöä, jolla saatetaan vaarantaa direktiivillä tavoiteltujen päämäärien toteuttaminen ja estää näin sen tehokas vaikutus (ks. asia C-61/11 PPU, El Dridi, tuomio 28.4.2011, Kok., s. I-3015, 54 ja 55 kohta ja asia C-329/11, Achughbabian, tuomio 6.12.2011, Kok., s. I-12695, 33 kohta).

37 Tästä seuraa, ettei jäsenvaltio voi määrätä rikosoikeudellisia seuraamuksia direktiivin 2008/115 soveltamisalaan kuuluvan maahantulokiellon rikkomisesta, jos tällaisen kiellon vaikutusten pysyttäminen ei ole direktiivin 11 artiklan 2 kohdan mukaista.

38 On siis tutkittava pääasioiden olosuhteiden kannalta, onko kyseinen 11 artiklan 2 kohta esteenä sille, että kestoltaan rajoittamattomien maahantulokieltojen, jotka on määrätty ennen päivää, johon mennessä kyseessä olevan jäsenvaltion olisi pitänyt panna direktiivi 2008/115 täytäntöön, vaikutukset pysytetään kauemmin kuin mainitussa säännöksessä kyseiselle kiellolle säädetyn enimmäisajan, joka on lähtökohtaisesti viisi vuotta.

39 Tästä on huomattava heti alkuun, ettei kyseisessä direktiivissä säädetä siirtymäjärjestelystä maahantulokieltoa koskeville päätöksille, jotka on tehty ennen kuin direktiivi tulee sovellettavaksi.

40 Unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä kuitenkin ilmenee, että uutta sääntöä sovelletaan välittömästi vanhan säännön voimassa ollessa syntyneiden tilanteiden tulevaisuudessa ilmeneviin vaikutuksiin, jos toisin ei ole säädetty (ks. asia C-162/00, Pokrzeptowicz-Meyer, tuomio 29.1.2002, Kok., s. I-1049, 50 kohta; yhdistetyt asiat C-395/08 ja C-396/08, Bruno ym., tuomio 10.6.2010, Kok., s. I-5119, 53 kohta ja asia C-393/10, O'Brien, tuomio 1.3.2012, 25 kohta).

41 Tästä seuraa, että direktiiviä 2008/115 sovelletaan sen päivän, jona se tuli sovellettavaksi asianomaisessa jäsenvaltiossa, jälkeisiin ennen tätä päivää sovellettujen kansallisten sääntöjen nojalla tehtyjen maahantulokieltopäätösten vaikutuksiin (ks. analogisesti asia C-357/09 PPU, Kadzoev, tuomio 30.11.2009, Kok., s. I-11189, 38 kohta).

42 On siis niin, että jotta voidaan arvioida, sopiiko tällaisten päätösten vaikutusten pysyttäminen yhteen direktiivin 2008/115 11 artiklan 2 kohdan kanssa siltä osin kuin on erityisesti kyse mainitussa säännöksessä maahantulokiellolle säädetystä viiden vuoden lähtökohtaisesta enimmäiskestosta, on otettava huomioon myös ajanjakso, jonka kyseinen kielto oli voimassa ennen kuin direktiivi 2008/115 tuli sovellettavaksi (ks. analogisesti em. asia Kadzoev, tuomion 36 kohta ja em. yhdistetyt asiat Bruno ym., tuomion 55 kohta).

43 Kyseisen ajanjakson huomiotta jättäminen nimittäin ei olisi direktiivin 2008/115 11 artiklan 2 kohdassa tavoitellun päämäärän mukaista, joka on – kuten tämän tuomion 32 kohdassa todettiin – sen varmistaminen, ettei maahantulokiellon kesto ylitä 5:tä vuotta, lukuun ottamatta mainitun säännöksen toisessa virkkeessä tarkoitettuja tapauksia (ks. analogisesti em. asia Kadzoev, tuomion 37 kohta).

44 Tästä seuraa, että direktiivin 2008/115 11 artiklan 2 kohta on esteenä sille, että pääasioissa kyseessä olevien kaltaisten kestoltaan rajoittamattomien maahantulokieltojen, jotka on määrätty ennen päivää, jona direktiivi 2008/115 tuli sovellettavaksi, vaikutukset pysytetään kauemmin kuin mainitussa säännöksessä kyseiselle kiellolle säädetyn enimmäisajan, paitsi jos maahantulokiellot on kohdistettu sellaisiin kolmansien maiden kansalaisiin, jotka ovat vakava uhka yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai valtion turvallisuudelle.

45 Ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on siis vastattava, että direktiivin 2008/115 11 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että jäsenvaltion alueelle tuloa ja siellä oleskelua koskevan kiellon, joka on määrätty yli viisi vuotta ennen asianomaisen kolmannen maan kansalaisen kyseiselle alueelle paluun päivää tai mainitun direktiivin täytäntöönpanosta annetun kansallisen säännöstön voimaantulopäivää, rikkominen johtaa rikosoikeudelliseen seuraamukseen, paitsi jos kyseinen kansalainen on vakava uhka yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai valtion turvallisuudelle.

Neljäs kysymys

46 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee neljännellä kysymyksellään pääasiallisesti sitä, onko direktiiviä 2008/115 tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion säännökselle, jonka mukaan karkottamis- tai maastapoistamistoimenpidettä, joka on toteutettu vähintään viisi vuotta ennen päivän, johon mennessä kyseinen direktiivi olisi pitänyt panna täytäntöön, ja päivän, jona se todella pantiin

täytäntöön, välistä ajanjaksoa, voidaan käyttää myöhemmin uudestaan rikosoikeudellisen menettelyn perusteena, kun mainittu toimenpide perustui direktiivin 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuun rikosoikeudelliseen seuraamukseen.

Tutkittavaksi ottaminen

47 Saksan hallitus katsoo, että neljäs kysymys on jätettävä tutkimatta, koska vastaus siihen ei ole tarpeen Osmania koskevan pääasian ratkaisemiseksi. Se korostaa, että pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevaan rikosoikeudelliseen menettelyyn johtanut Osmanin tulo Saksan alueelle ei tapahtunut päivän, johon mennessä direktiivi 2008/115 olisi pitänyt panna täytäntöön, ja päivän, jona se todella pantiin täytäntöön, välisenä ajanjaksona vaan viimeksi mainitun päivän jälkeen. Sen mielestä siis kysymys siitä, voiko direktiivin 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädetyllä poikkeuksella olla vaikutusta kyseisenä ajanjaksona, ei ole ratkaiseva.

48 Tästä on riittävää todeta, ettei neljäs kysymys koske kyseisen poikkeuksen mahdollisia vaikutuksia edellisessä kohdassa mainittuna ajanjaksona vaan tämän ajanjakson olemassaolon vaikutusta jäsenvaltion mahdollisuuteen vedota tällaiseen poikkeukseen kyseisen direktiivin täytäntöönpanosta annetun kansallisen säännöstön tultua voimaan. Tämä kysymys vaikuttaa merkitykselliseltä Osmania koskevan asian ratkaisemisen kannalta.

49 Tästä seuraa, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen neljäs kysymys on otettava tutkittavaksi.

Asiakysymys

50 On muistutettava, että direktiivin 2008/115 2 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla jäsenvaltiot voivat päättää, että ne eivät sovella tätä direktiiviä kolmansien maiden kansalaisiin, jotka muun muassa on rikosoikeudellisena seuraamuksena tai rikosoikeudellisen seuraamuksen johdosta määrätty palautettavaksi kansallisen lainsäädännön mukaisesti (ks. vastaavasti em. asia El Dridi, tuomion 49 kohta ja em. asia Achughbabian, tuomion 41 kohta).

51 Tässä yhteydessä on huomattava, ettei ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ole epävarma siitä, kuuluuko Osmani mainitun säännöksen henkilölliseen soveltamisalaan. Ennakkoratkaisupyynnöstä nimittäin ilmenee, että Osmani yhtäältä karkotettiin vuonna 1999 kestoltaan rajoittamattomaksi ajaksi soveltamalla ulkomaalaislain säännöksiä, joiden mukaan Saksan huumausainelain säännöksiä rikkovat ulkomaalaiset karkotetaan. Toisaalta vuonna 2004 Osmaniin kohdistettiin hänen suorittaessaan huumausainekaupasta saamaansa tuomioon perustunutta vapausrangaistusta maastapoistamistoimenpide, jonka vaikutuksia ei ajallisesti rajoitettu.

52 On todettava, että siitä, että jäsenvaltio käyttää direktiivin 2008/115 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädettyä mahdollisuutta viimeistään kyseisen direktiivin täytäntöönpanoajan päättyessä, seuraa, etteivät kyseisessä säännöksessä tarkoitetut kolmansien maiden kansalaiset kuulu missään vaiheessa direktiivin soveltamisalaan.

53 On sitä vastoin niin, että mikäli jäsenvaltio ei vielä ole käyttänyt mainittua mahdollisuutta kyseisen täytäntöönpanoajan päätyttyä muun muassa siksi, ettei se vielä ole saattanut direktiiviä 2008/115 osaksi kansallista oikeuttaan, se ei voi vedota oikeuteen rajoittaa direktiivin henkilöllistä soveltamisalaa direktiivin 2 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla suhteessa henkilöihin, joihin jo oli sovellettava kyseisen direktiivin vaikutuksia.

54 Näin ollen kyseiseen 2 artiklan 2 kohdan b alakohtaan perustuvaan direktiivin 2008/115 henkilöllisen soveltamisalan rajoitukseen, joka on toteutettu vasta direktiivin täytäntöönpanoajan päätyttyä, ei voida vedota myöskään Osmanin kaltaista henkilöä vastaan, joka poistettiin maasta 30.6.2004 ja joka tuli kyseisen jäsenvaltion alueelle kansallisten sääntöjen, joilla on käytetty mainitussa säännöksessä säädettyä mahdollisuutta, voimaantulon jälkeen.

55 Se nimittäin, että direktiivin 2008/115 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädetyn mahdollisuuden käyttöön vedottaisiin sellaista Osmanin kaltaista henkilöä vastaan, jolla jo oli mahdollisuus vedota suoraan direktiivin kyseessä oleviin säännöksiin, johtaisi kyseisen henkilön tilanteen vaikeutumiseen.

56 Neljänteen kysymykseen on vastattava edellä esitetyn perusteella, että direktiiviä 2008/115 on tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion säännökselle, jonka mukaan karkottamis- tai maastapoistamistoimenpidettä, joka on toteutettu vähintään viisi vuotta ennen päivän, johon mennessä kyseinen direktiivi olisi pitänyt panna täytäntöön, ja päivän, jona se on pantu täytäntöön, välistä ajanjaksoa, voidaan käyttää myöhemmin uudestaan rikosoikeudellisen menettelyn perusteena, kun mainittu toimenpide perustui kyseisen direktiivin 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuun rikosoikeudelliseen seuraamukseen ja kun kyseinen jäsenvaltio on käyttänyt mainitussa säännöksessä säädettyä mahdollisuutta.

Oikeudenkäyntikulut

57 Pääasioiden asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi 16.12.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/115/EY 11 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä ulkomaalaisten oleskelusta, työskentelystä ja kotouttamisesta liittotasavallan alueella annetun lain (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet) 11 §:n 1 momentin kaltaiselle kansalliselle säännökselle, jonka mukaan maahantulokiellon kestoa voidaan rajoittaa vain asianomaisen kolmannen maan kansalaisen tällaista rajoittamista koskevasta hakemuksesta.

2) Direktiivin 2008/115 11 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että jäsenvaltion alueelle tuloa ja siellä oleskelua koskevan kiellon, joka on määrätty yli viisi vuotta ennen asianomaisen kolmannen maan kansalaisen kyseiselle alueelle paluun päivää tai mainitun direktiivin täytäntöönpanosta annetun kansallisen säännöstön voimaantulopäivää, rikkominen johtaa rikosoikeudelliseen seuraamukseen, paitsi jos kyseinen kansalainen on vakava uhka yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai valtion turvallisuudelle.

3) Direktiiviä 2008/115 on tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion säännökselle, jonka mukaan karkottamis- tai maastapoistamistoimenpidettä, joka on toteutettu vähintään viisi vuotta ennen päivän, johon mennessä kyseinen direktiivi olisi pitänyt panna täytäntöön, ja päivän, jona se on pantu täytäntöön, välistä ajanjaksoa, voidaan käyttää myöhemmin uudestaan rikosoikeudellisen menettelyn perusteena, kun mainittu toimenpide perustui

kyseisen direktiivin 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuun rikosoikeudelliseen seuraamukseen ja kun kyseinen jäsenvaltio on käyttänyt mainitussa säännöksessä säädettyä mahdollisuutta.

Allekirjoitukset